

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Arbetsrätt

Föreningsrätt

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Arbetsrätt

(Preliminär) plan över föreläsningarna

Föreläsning I: Introduktion och diskriminering (delar av kap. 1, kap. 3.4, 5.5 och 6.6 i Arbetsrätt).

Föreläsning II: Föreningsrätt, arbetsrättens parter inklusive "arbetstagarbegreppet", arbetsledningsrätten och arbetsdomstolen (kap. 1.4-1-6, 2.1 och kap. 6).

Föreläsning III: Anställningsformer och anställningsskydd (kap. 3.3 och kap. 4).

Föreläsning IV: Kollektivavtal, stridsåtgärder, arbetstagarinflytande (resten av kap. 2, kap 5 och kap. 7).

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

1906 – Decemberkompromissen

§ 32

Arbetsgivaren leder
och fördelar arbetet

Arbetsgivaren antar
och avskedar fritt
arbetare

Föreningsrätten
skall lämnas okränkt

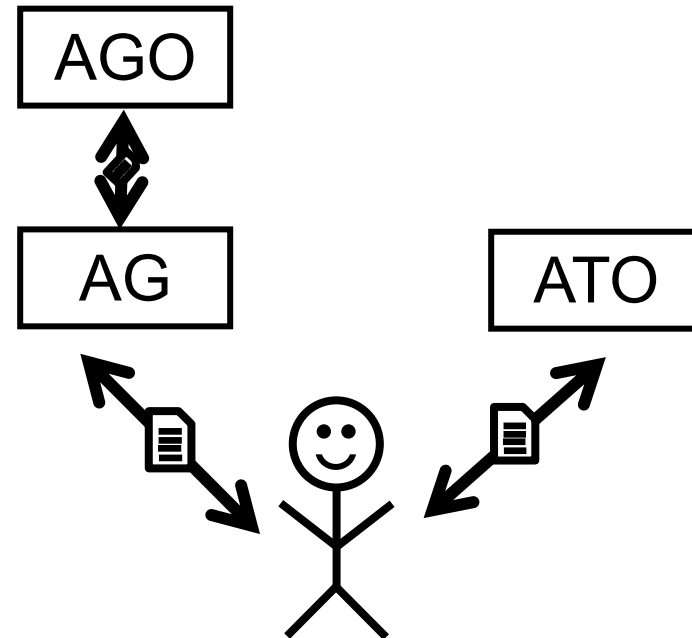

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Föreningsrätt

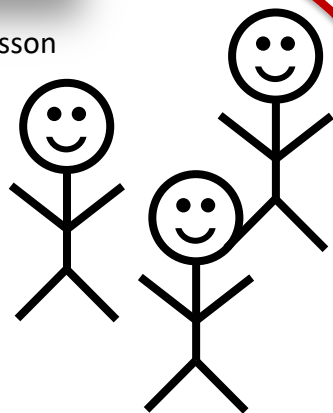
7 § MBL: Med föreningsrätt avses rätt för arbetsgivare och arbetstagare att tillhöra arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation, att utnyttja medlemskapet och att verka för organisationen eller för att sådan bildas.

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Föreningsrätt

6 § MBL: Med arbetstagarorganisation avses sådan sammanslutning av arbetstagare som enligt sina stadgar skall tillvarata arbetstagarnas intressen i förhållande till arbetsgivaren.

Med arbetsgivarorganisation avses motsvarande sammanslutning på arbetsgivarsidan.

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Föreningsrätt

8 § 1 st MBL: Föreningsrätten skall lämnas okränk.

Kränkning av föreningsrätten föreligger, om någon på arbetsgivar- eller arbetstagarsidan vidtager åtgärd *till skada för någon på andra sidan för att denne har utnyttjat sin föreningsrätt* eller om någon på ena sidan vidtager åtgärd mot någon på andra sidan *i syfte att förmå denne att icke utnyttja sin föreningsrätt*.

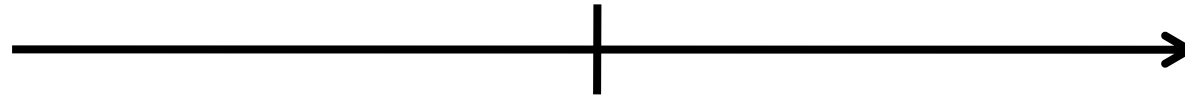

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Föreningsrätt

Nyttjande av
föreningsrätt

Motpart vidtar åtgärd:

I syfte hindra

Till skada

Föreningsrättskränkning

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Föreningsrätt

8 § 1 st MBL: Föreningsrätten skall lämnas okränkad.
Kränkning av föreningsrätten föreligger, om någon på arbetsgivar- eller arbetstagsidan vidtager åtgärd till skada för någon på andra sidan för att denne har utnyttjat sin föreningsrätt *eller* om någon på ena sidan vidtager åtgärd mot någon på andra sidan i syfte att förmå denne att icke utnyttja sin föreningsrätt.

8 § 2 st. MBL: Arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation är icke skyldig att tåla sådan kränkning av föreningsrätten som innebär intrång i dess verksamhet.

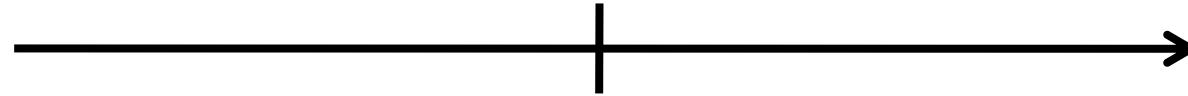

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Föreningsrätt

Nyttjande av
föreningsrätt

Motpart vidtar åtgärd: I syfte hindra Till skada

Föreningsrättskränkning

Ogiltighet + Skadestånd,
ekonomiskt + ideellt, till
AT + ATO

Skyldighet/
rättighet

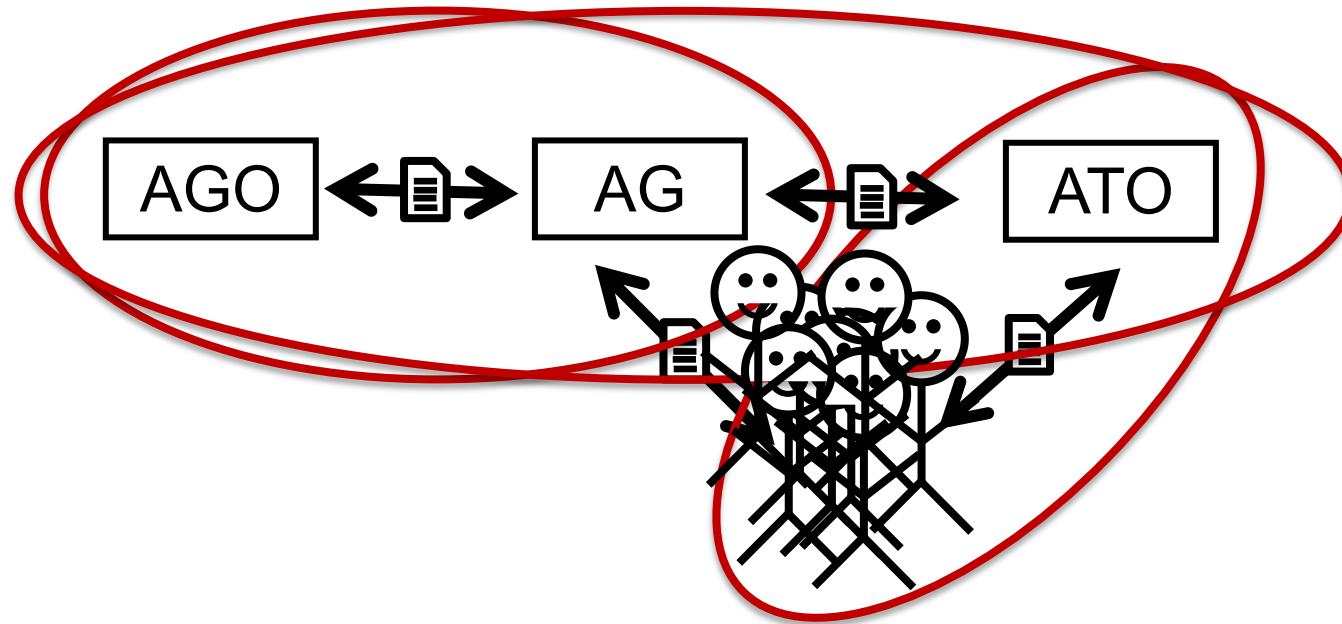

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Föreningsrätt (ett diskrimineringskydd)

Rätt för arbetsgivare och arbetstagare att tillhöra fackliga organisationer, att utnyttja medlemskapet och att verka för organisationen eller för att sådan bildas.

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

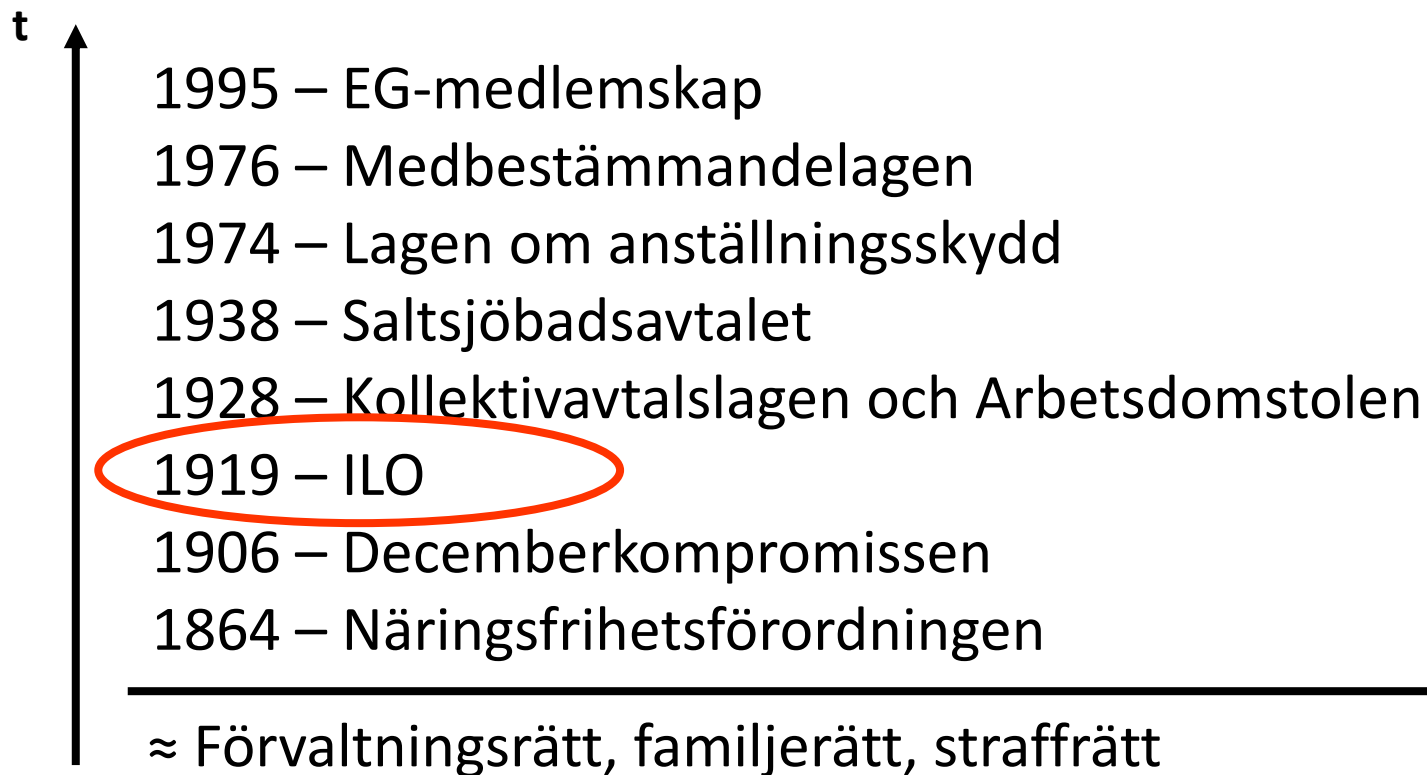
Arbetsrätt

Arbetsrättens subjekt och objekt

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Labour is not a commodity

Philadelphiadeklarationen I a (1944)

Labour should not be regarded merely as a
commodity or article of commerce

Versaillesfördraget art. 427 (1919)

The labor of a human being is not a
commodity or article of commerce.

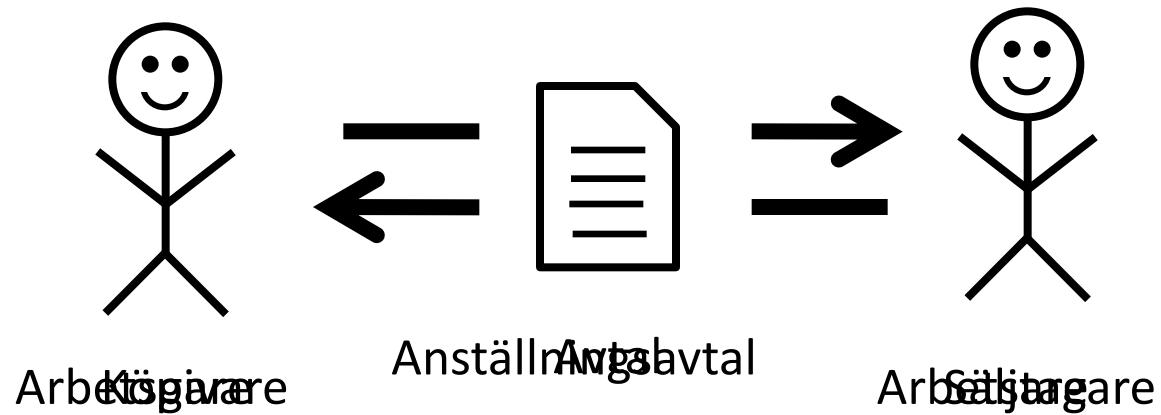
Clayton antitrust act sect. 6 (1914)

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Arbetsrätt

”[Arbetsrätten är] das einheitliche Recht,
das die Beziehungen der Arbeitnehmer
regelt”.

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

"Arbetstagarbegreppet"

1 § LAS (exempel): Denna lag gäller *arbetstagare* i allmän eller enskild tjänst.

Arbetstagaren är:

En fysisk person
som på grund av avtal
utför arbete
för annans räkning

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

"Arbetstagarbegreppet"

1 § LAS (exempel): Denna lag gäller arbetstagare i allmän eller enskild tjänst.

Huvudsakliga bedömningskriterier

Arbetstagaren har personlig arbetsskyldighet

Arbetstagaren har bara en huvudman

Arbetstagaren får betalt efter tid

Anställningsförhållandet är varaktigt

Arbetsgivaren tillhandahåller material och utrustning

Arbetsgivaren utövar ledning och kontroll

Subordination

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

"Arbetstagarbegreppet"

1 § LAS (exempel): Denna lag gäller arbetstagare i allmän eller enskild tjänst.

"Övriga bedömningskriterier"

Sedvana i branschen

Tidigare anställd

Kringgående av lag eller avtal

Bolag som avtalspart

"Socialt kriterium" (?)

AD 2022 nr 45

Om inte "arbetstagare" → Kontraktsrätt

Om "arbetstagare" → "Arbetsrätt", i den mån det finns
tillämpliga regler.

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Arbetsrätt

Anställningsavtalet

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

1906 – Decemberkompromissen

§ 32

Arbetsgivaren leder
och fördelar arbetet

Arbetsgivaren antar
och avskedar fritt
arbetare

Föreningsrätten
skall lämnas okränkt

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Begränsningar i arbetsledningsrätten

Till exempel:

Diskrimineringslagen

Arbetsmiljölagen

Anställningsskyddslagen

Arbetstidslagen

Semesterlagen

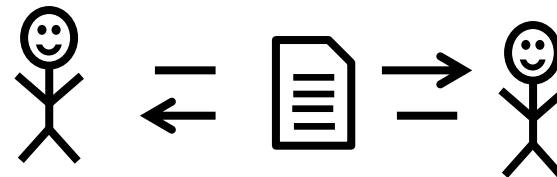
Visselblåsarlagen

Lag om meddelarskydd för vissa privatanställda

Medbestämmandelagen

Kollektivavtal

Anställningsavtal

UPPSALA
UNIVERSITET

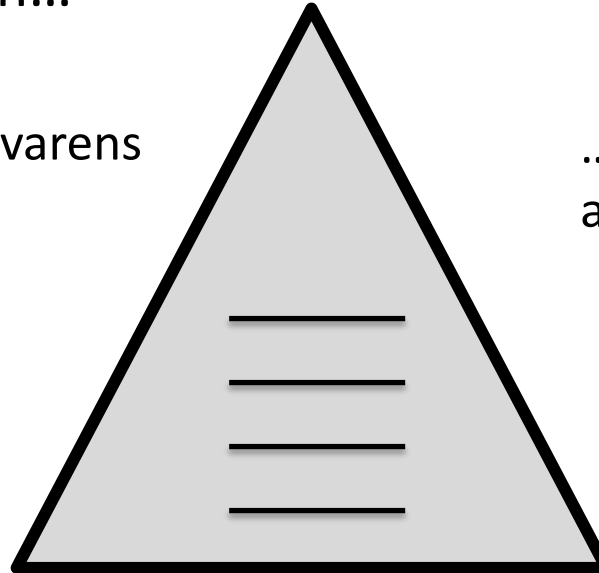
Mikael Hansson

"29/29-principen"

AD 1929 nr 29

Arbetstagaren har att utföra allt
arbete som...

...är för arbetsgivarens
räkning...

... har naturligt samband med
arbetsgivarens verksamhet...

... och ligger inom arbetstagarens
allmänna yrkeskvalifikationer.

UPPSALA
UNIVERSITET

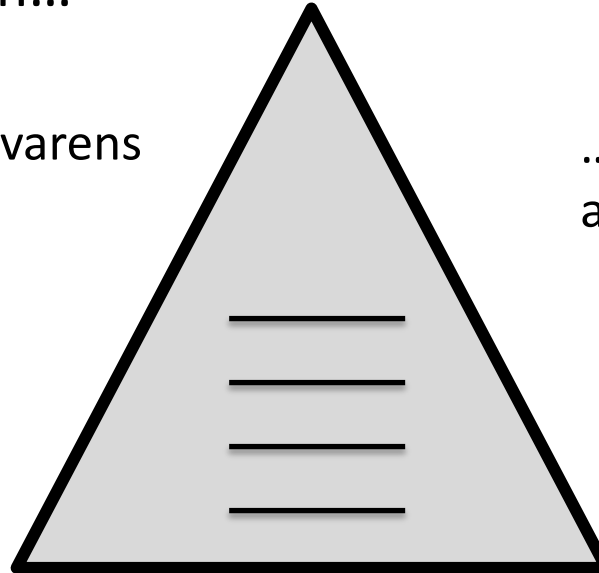
Mikael Hansson

"29/29-principen"

Arbetstagaren har att utföra allt
arbete som...

...är för arbetsgivarens
räkning...

7 § LAS

... har naturligt samband med
arbetsgivarens verksamhet...

... och inte innebär att tjänsten ändras i
grunden".

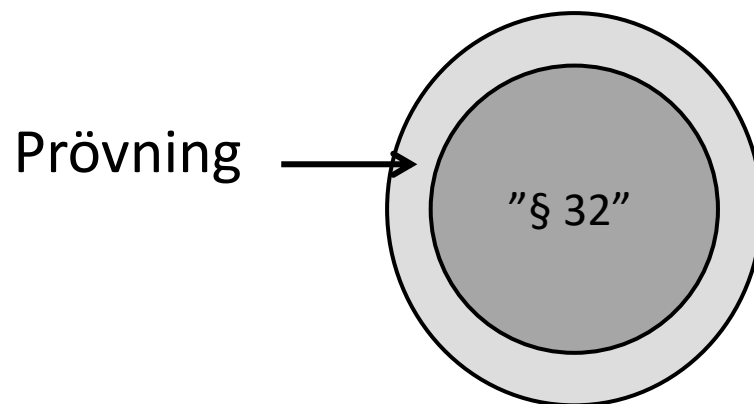
UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Bastubadarprincipen

AD 1978 nr 89

- Godtagbara skäl** för omplacering krävs om
1. omplaceringen är **särskilt ingripande** med hänsyn till arbetsuppgifter, anställnings-förmåner och anställningsförhållandet i övrigt och den
 2. sker av **personliga skäl**

7 § LAS

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

”God sed på arbetsmarknaden”

Till exempel:

Drogtester?

Inpasseringskontroller?

Kontroll av e-post och social medier?

Anordningar som kan spåra arbetstagare?

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Arbetsrätt

Arbetsrättens (kollektiva) parter

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

≈ Förvaltningsrätt, familjerätt, straffrätt

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

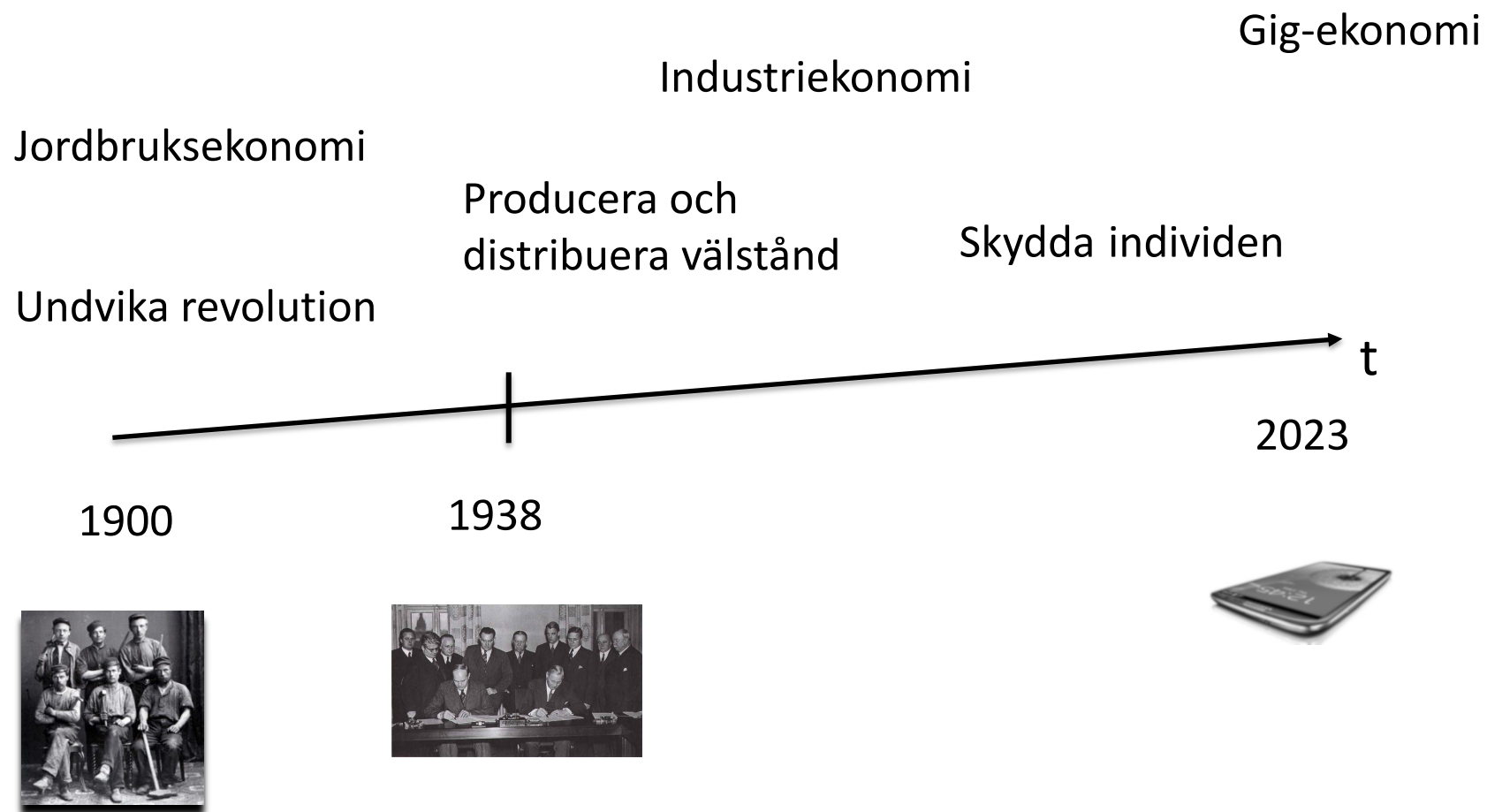
1938 – Saltsjöbadsavtalet

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

PTK

25 förbund
från TCO
och SACO

OFR

14 förbund
från TCO
och SACO

LO

14 förbund

TCO

12 förbund

SACO

21 förbund

Regioner, avdelningar, klubbar etc.

1 200 000

medlemmar

1 200 000

medlemmar

600 000

medlemmar

6 § MBL Med arbetstagarorganisation avses sådan sammanslutning av arbetstagare som enligt sina stadgar skall tillvarata arbetstagarnas intressen i förhållandet till arbetsgivaren. Med arbetsgivarorganisation avses motsvarande sammanslutning på arbetsgivarsidan.

Svenskt
Näringsliv

48 Bransch-
organisationer
60 000
medlems-
företag

SKR

Samtliga
kommuner
och regioner

Arbetsgivarverket

Statens
arbetsgivar-
funktion

Andra
arbetsgivar-
organisationer

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

PTK

25 förbund
från TCO
och SACO

OFR

14 förbund
från TCO
och SACO

LO

14 förbund

TCO

12 förbund

SACO

21 förbund

Regioner, avdelningar, klubbar etc.

1 200 000 medlemmar
1 200 000 medlemmar
600 000 medlemmar

6 § MBL 2 st. Med lokal arbetstagarorganisation avses sådan sammanslutning av arbetstagare som är part i lokal förhandling med arbetsgivare. Med central arbetstagarorganisation avses förbund eller därmed jämförlig sammanslutning av arbetstagare.

Svenskt
Näringsliv

48 Bransch-
organisationer
60 000
medlems-
företag

SKR

Samtliga
kommuner
och regioner

Arbetsgivarverket

Statens
arbetsgivar-
funktion

Andra
arbetsgivar-
organisationer

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

PTK

25 förbund
från TCO
och SACO

OFR

14 förbund
från TCO
och SACO

LO

14 förbund

Regioner, avdelningar, klubbar etc.

1 200 000

medlemmar

TCO

12 förbund

1 200 000

medlemmar

SACO

21 förbund

600 000

medlemmar

6 § MBL 2 st. Med lokal arbetstagarorganisation avses sådan sammanslutning av arbetstagare som är part i lokal förhandling med arbetsgivare. **Med central arbetstagarorganisation avses förbund eller därmed jämförlig sammanslutning av arbetstagare.**

Svenskt
Näringsliv

48 Bransch-
organisationer
60 000
medlems-
företag

SKR

Samtliga
kommuner
och regioner

Arbetsgivarverket

Statens
arbetsgivar-
funktion

Andra
arbetsgivar-
organisationer

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

PTK

25 förbund
från TCO
och SACO

OFR

14 förbund
från TCO
och SACO

LO

14 förbund

TCO

12 förbund

SACO

21 förbund

Regioner, avdelningar, klubbar etc.

1 200 000

medlemmar

1 200 000

medlemmar

600 000

medlemmar

6 § MBL 3 st. Bestämmelser som avser arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation gäller i tillämpliga delar sammanslutning av flera sådana organisationer. Vad som sägs om medlem i organisation gäller i sådant fall de anslutna organisationerna och deras medlemmar.

Svenskt
Näringsliv

48 Bransch-
organisationer
60 000
medlems-
företag

SKR

Samtliga
kommuner
och regioner

Arbetsgivarverket

Statens
arbetsgivar-
funktion

Andra
arbetsgivar-
organisationer

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

PTK

25 förbund
från TCO
och SACO

OFR

14 förbund
från TCO
och SACO

LO

14 förbund

TCO

12 förbund

SACO

21 förbund

Regioner, avdelningar, klubbar etc.

1 200 000

medlemmar

1 200 000

medlemmar

600 000

medlemmar

Svenskt
Näringsliv

48 Bransch-
organisationer
60 000
medlems-
företag

SKR

Samtliga
kommuner
och regioner

Arbetsgivarverket

Statens
arbetsgivar-
funktion

Andra
arbetsgivar-
organisationer

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

PTK

25 förbund
från TCO
och SACO

OFR

14 förbund
från TCO
och SACO

LO

14 förbund

TCO

12 förbund

SACO

21 förbund

Regioner, avdelningar, klubbar etc.

1 200 000

medlemmar

1 200 000

medlemmar

600 000

medlemmar

Svenskt
Näringsliv

48 Bransch-
organisationer
60 000
medlems-
företag

SKR

Samtliga
kommuner
och regioner

Arbetsgivarverket

Statens
arbetsgivar-
funktion

Andra
arbetsgivar-
organisationer

AD 1998 nr 17

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Foto: Marta Bartosiak

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

t

1995 – EG-medlemskap
1976 – Medbestämmandelagen
1974 – Lagen om anställningsskydd
1938 – Saltsjöbadsavtalet
1928 – Kollektivavtalslagen och Arbetsdomstolen
1919 – ILO
1906 – Decemberkompromissen
1864 – Näringsfrihetsförordningen

≈ Förvaltningsrätt, familjerätt, straffrätt

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Arbetsdomstolen

Lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister

1 kap. 1 § LRA: Dömer tvister om kollektivavtal och andra tvister rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare (arbetstvister).

2 kap. 1 § LRA: Arbetsdomstolen ska som *första domstol* ta upp och avgöra tvist som väcks av arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation eller av arbetsgivare som själv slutit kollektivavtal, om målet gäller

1. tvist om kollektivavtal eller annan arbetstvist som avses i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet,

2. arbetstvist i övrigt under förutsättning att kollektivavtal gäller mellan parterna eller att enskild arbetstagare som berörs av tvisten sysselsätts i arbete som avses med kollektivavtal vilket arbetsgivaren är bunden av.

Arbetsdomstolen

Central förhandling

Lokal förhandling

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Arbetsdomstolen

Lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister

1 kap. 1 § LRA: Dömer tvister om kollektivavtal och andra tvister rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare (arbetstvister).

2 kap. 1 § LRA: Arbetsdomstolen ska som *första domstol* ta upp och avgöra tvist som väcks av arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation eller av arbetsgivare som själv slutit **kollektivavtal**, om målet gäller

1. tvist om **kollektivavtal** eller annan arbetstvist som avses i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet,

2. arbetstvist i övrigt under förutsättning att **kollektivavtal** gäller mellan parterna eller att enskild arbetstagare som berörs av tvisten sysselsätts i arbete som avses med kollektivavtal vilket arbetsgivaren är bunden av.

Arbetsdomstolen

Central förhandling

Lokal förhandling

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Arbetsdomstolen

Lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister

1 kap. 1 § LRA: Dömer tvister om kollektivavtal och andra tvister rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare (arbetstvister).

2 kap. 1 § LRA: Arbetsdomstolen ska som första domstol ta upp och avgöra tvist som väcks av arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation eller av arbetsgivare som själv slutit kollektivavtal, om målet gäller

1. tvist om kollektivavtal eller annan arbetstvist som avses i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet,

2. arbetstvist i övrigt under förutsättning att kollektivavtal gäller mellan parterna eller att enskild arbetstagare som berörs av tvisten sysselsätts i arbete som avses med kollektivavtal vilket arbetsgivaren är bunden av.

Arbetsdomstolen

3 st. Tvister om stridsåtgärder

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Arbetsdomstolen

Lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister

1 kap. 1 § LRA: Dömer tvister om kollektivavtal och andra tvister rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare (arbetstvister).

2 kap. 2 §: Annan arbetstvist än som avses i 1 § skall upptagas och avgöras av tingsrätt.

2 kap. 3 § Arbetsdomstolen är överrätt vid överklagande i mål som enligt 2 § tagits upp av tingsrätt.

Arbetsdomstolen

Tingsrätt

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Arbetsdomstolen

Sammansättning:

1 ordförande

1 vice ordförande

1 ledamot med "särskild insikt i
förhållandena på arbetsmarknaden"

2 ledamöter utsedda på förslag av arbetsgivarorganisationer

2 ledamöter utsedda på förslag av arbetstagarorganisationer

= 7 ledamöter

Majoritet

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Arbetsdomstolen

Sammansättning *i diskrimineringstvister*:

1 ordförande

1 vice ordförande

1 ledamot med "särskild insikt i
förhållandena på arbetsmarknaden"

1 ledamot utsedd på förslag av arbetsgivarorganisationer

1 ledamot utsedd på förslag av arbetstagarorganisationer

= 5 ledamöter

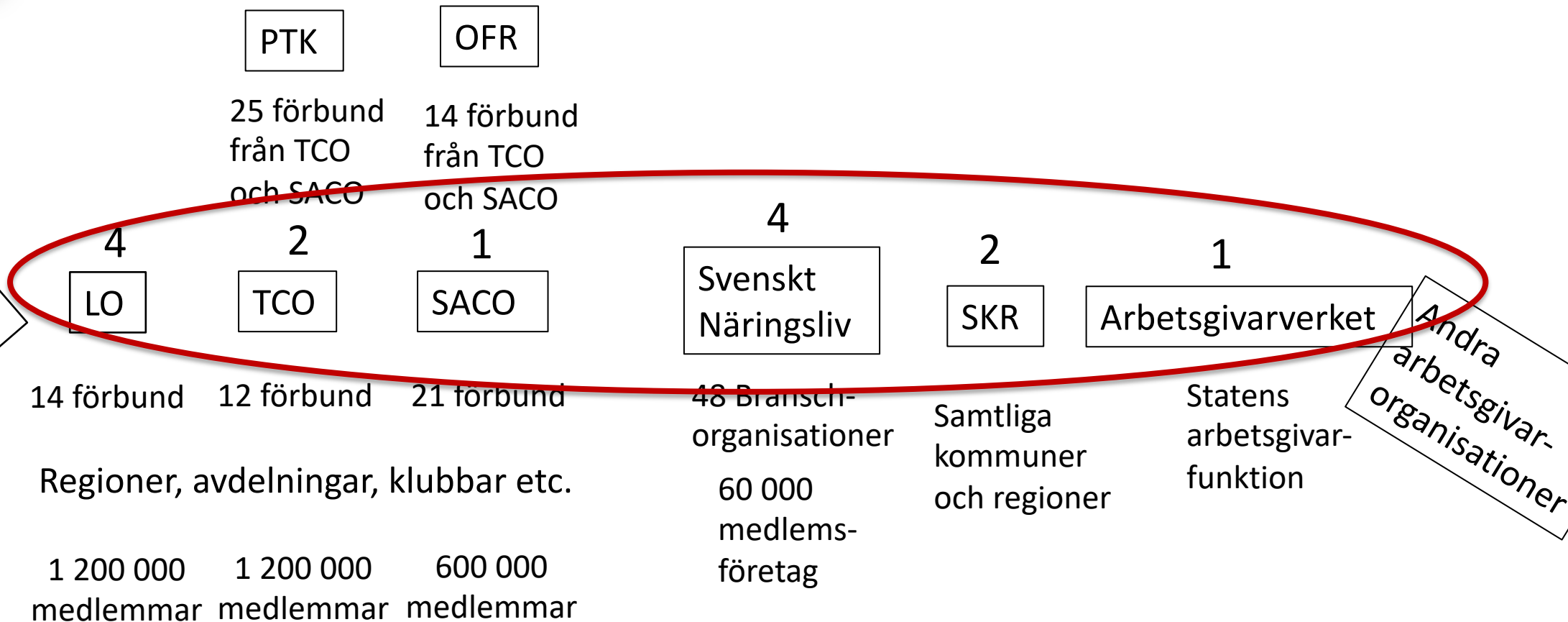
Majoritet

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Fristående
förbund

Andra
arbetsgivar-
organisationer

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

t

2020 – Principöverenskommelse SN – PTK/(delar av) LO

1995 – EG-medlemskap

1976 – Medbestämmandelagen

1974 – Lagen om anställningsskydd

1938 – Saltsjöbadsavtalet

1928 – Kollektivavtalslagen och
Arbetsdomstolen

1919 – ILO

1915 – NJA 1915 s 233

1906 – Decemberkompromissen

1864 – Näringsfrihetsförordningen

≈ Förvaltningsrätt, familjerätt, straffrätt